

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Соціальна політика та соціальна робота

Шифр та назва спеціальності
054 – Соціологія

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Соціологія управління

Кафедра
Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр
3

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Григор'єва Світлана Василівна

svitlana.grygoryeva@khp.edu.ua

Старший викладач кафедри соціології і публічного управління (НТУ «ХП»)

Авторка понад 44 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Основи демографії», «Соціологія культури», «Соціологія споживання й практики управління», «Риторика», «Соціальна статистика», «Якісні методи в соціологічних дослідженнях».

Детальніше про викладача на сайті кафедри:

<https://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Завданнями навчальної дисципліни є: ознайомити студентів з нормативно-правовою базою, що регулює соціальну політику та соціальну роботу в Україні, соціальними програмами різних регіонів країни; розширити та систематизувати теоретичні знання студентів щодо сутності соціальної політики та соціальної роботи в Україні; форм, методів та технологій роботи з конкретними групами клієнтів; проаналізувати та узагальнити досвід соціальної роботи з різними групами клієнтів державних та громадських організацій в Україні; розглянути організаційні аспекти соціальної роботи з різними групами клієнтів.»

Мета та цілі дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування теоретичних знань у студентів щодо сутності соціальної політики та соціальної роботи в Україні, їх особливостей як прикладної діяльності; сприяння оволодінню ними практичних умінь та навичок використання технологій соціальної роботи з різними групами населення в певних соціальних ситуаціях.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК-5).

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК-6).

Навички міжособистісної взаємодії (ЗК-7)

СК12. Здатність аналізувати соціальні відносини та ефективність соціальних взаємодій, здійснювати соціологічне забезпечення управління в окремих сферах їх існування.

Результати навчання

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

РН13. Знати принципи філософії гуманізму, специфіку та етапи розвитку української культурної традиції, її зв'язок зі світовою культурою, визначальні правові, економічні та суспільні норми та особливості функціонування соціальних об'єктів і вміти на основі цих знань здійснювати дослідницьку й сприяти управлінській діяльності.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з курсу "Загальна соціологія",

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі). Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії або ділової гри.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Соціальна політика як практична діяльність і напрям наукових досліджень

Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики. Держава та її роль в реалізації соціальної політики. Соціальна політика і соціальна справедливість. Соціальне партнерство, його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 2. Суб'єкти соціальної політики

Загальна характеристика суб'єктів соціальної політики. Інституційні засади функціонування суб'єктів соціальної політики. Розвиток і формування принципів соціальної політики

Тема 3. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Соціальна політика у ринковій системі. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики та державні соціальні стандарти. Базовий державний соціальний стандарт. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій. Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни.

Тема 5. Соціальна робота як засіб реалізації соціальної політики суспільства

Об'єкти й суб'єкти соціальної роботи. Структура й рівні соціальної роботи. Благодійні організації в системі соціальної роботи та третій сектор і його роль у соціальному захисті населення. Система соціальної безпеки, соціальний захист населення та соціальне обслуговування населення. Теорії соціальної роботи. Класифікація та характеристика принципів соціальної роботи.

Тема 6. Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи

Сутність соціального обслуговування і соціальної служби. Становлення та розвиток сучасної системи соціального обслуговування населення в Україні. Нормативно-правова база соціальної роботи в Україні. Особливості управління соціальною роботою.

Тема 7. Соціальна робота з сім'ями та різними віковими групами населення

Сутність поняття «сім'я». Типологія сім'ї. Загальні і специфічні принципи соціальної роботи із сім'єю. Особливості соціальної роботи із сім'єю. Розвиток нових підходів в Україні до практики соціальної роботи із сім'єю. Категорія діти. Вікова характеристика дитинства. Типологізація дітей за групами ризику. Організація соціальної роботи з дітьми на основі фактору «ризик». Специфіка меж молодіжного віку. Вікові характеристики молоді. Інтереси молоді – «соціально-проблемне поле». Основні напрямки соціального захисту молоді. Конкретні програми соціальної допомоги молоді. Вікова характеристика зрілості. Соціальна психологія – основа соціальної роботи з людьми зрілого віку. «Самопосилення» як мета соціальної роботи з особами зрілого віку. Технологія індивідуальної соціальної допомоги. Особливості вікової категорії населення «літнього віку» і соціальної роботи з нею. Біосоціальна сутність старіння і старості. Старіння населення як соціально-демографічний процес. Своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку. Особливості самотності і адаптації до пенсійного періоду життя. Адаптація до старості.

Тема 8. Соціальна робота з представниками проблемних груп.

Поняття «проблемна» ситуація в соціальній роботі. Поняття «ризик» і «групи ризику». Характеристика проблемних груп. Соціальний захист жінок і соціальна робота. Соціальна робота з обмеженими функціональними можливостями. Соціальна робота з мігрантами. Сутність та види психоактивних речовин (ПАР). Особливості наркозалежності та наркотизації. Види наркотичної залежності та механізм її формування. Соціальна робота з особами, які мають наркотичні проблеми. Особливості реабілітації наркозалежних осіб, зокрема підліткового та молодого віку. Соціальна робота з особами без визначеного місця проживання. Соціальна робота в пенітенціарній системі.

Теми практичних занять

Тема 1. Соціальна політика як практична діяльність і напрям наукових досліджень

Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики. Держава та її роль в реалізації соціальної політики. Соціальна політика і соціальна справедливість. Соціальне партнерство, його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 2. Суб'єкти соціальної політики

Загальна характеристика суб'єктів соціальної політики. Інституційні засади функціонування суб'єктів соціальної політики. Розвиток і формування принципів соціальної політики

Тема 3. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Соціальна політика у ринковій системі. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики та державні соціальні стандарти. Базовий державний соціальний стандарт. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій. Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни.

Тема 5. Соціальна робота як засіб реалізації соціальної політики суспільства

Об'єкти й суб'єкти соціальної роботи. Структура й рівні соціальної роботи. Благодійні організації в системі соціальної роботи та третій сектор і його роль у соціальному захисті населення. Система соціальної безпеки, соціальний захист населення та соціальне обслуговування населення. Теорії соціальної роботи. Класифікація та характеристика принципів соціальної роботи.

Тема 6. Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи

Сутність соціального обслуговування і соціальної служби. Становлення та розвиток сучасної системи соціального обслуговування населення в Україні. Нормативно-правова база соціальної роботи в Україні. Особливості управління соціальною роботою.

Тема 7. Соціальна робота з сім'ями та різними віковими групами населення

Сутність поняття «сім'я». Типологія сім'ї. Загальні і специфічні принципи соціальної роботи із сім'єю. Особливості соціальної роботи із сім'єю. Розвиток нових підходів в Україні до практики соціальної роботи із сім'єю. Категорія діти. Вікова характеристика дитинства. Типологізація дітей за групами ризику. Організація соціальної роботи з дітьми на основі фактору «ризик». Специфіка меж молодіжного віку. Вікові характеристики молоді. Інтереси молоді – «соціально-проблемне поле». Основні напрямки соціального захисту молоді. Конкретні програми соціальної допомоги молоді. Вікова характеристика зрілості. Соціальна психологія – основа соціальної роботи з людьми зрілого віку. «Самопосилення» як мета соціальної роботи з особами зрілого віку. Технологія індивідуальної соціальної допомоги. Особливості вікової категорії населення «літнього віку» і соціальної роботи з нею. Біосоціальна сутність старіння і старості. Старіння населення як соціально-демографічний процес. Своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку. Особливості самотності і адаптації до пенсійного періоду життя. Адаптація до старості.

Тема 8. Соціальна робота з представниками проблемних груп.

Поняття «проблемна» ситуація в соціальній роботі. Поняття «ризик» і «групи ризику». Характеристика проблемних груп. Соціальний захист жінок і соціальна робота. Соціальна робота з обмеженими функціональними можливостями. Соціальна робота з мігрантами. Сутність та види психоактивних речовин (ПАР). Особливості наркозалежності та наркотизації. Види наркотичної залежності та механізм її формування. Соціальна робота з особами, які мають наркотичні проблеми. Особливості реабілітації наркозалежних осіб, зокрема підліткового та молодого віку. Соціальна робота з особами без визначеного місця проживання. Соціальна робота в пенітенціарній системі.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді рефератів та представлення їх як презентацій за двома темами курсу, які студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку (20 балів), що додаються до загального рейтингу

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Драган О.І., Цимбалюк Л.Г. Соціальна політика: Конспект лекцій для студентів. – К.:НУХТ, 2012. – 116 с.
2. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сушицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.
3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
4. Навчально-методичний посібник для проведення занять з дисципліни «Соціальна політика» / автор-упорядник: Чекаль Л.А. – Київ: 2021. – 172 с.
5. Шевчук П. Соціальна політика. – Львів: Світ, 2013. – 400с

Додаткова література

1. Баранова Н.П., Новікова Т.В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України [Електронний ресурс] / Н.П. Баранова Т.В. Новікова. –Режим доступу: Баранова Н.П., Новікова Т.В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України [Електронний ресурс] / Н.П. Баранова Т.В. Новікова; Центр перспективних соціальних досліджень

2. Демчак Р.Е. Соціальний захист населення та діючі моделі в країнах з різним рівнем розвитку ринкових відносин // Державне управління: удосконалення та розвиток.

3. Ярова Л.В. Нові тенденції соціальної політики у сучасному світі // Освіта регіону. – 2019. - № 4. – С. 71 – 76.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиту (20%) та поточного оцінювання (80%).

Іспит: два теоретичних питання або тестові завдання за темами курсу.

Поточне оцінювання: 2 онлайн тести за модулями (20%), індивідуальні завдання/проекти (презентації) (20%) та тестові завдання по кожному практичному заняттю (40%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.2023

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА

30.06.2023